

פרטי כל מס. /ג

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט שהתקיימה
ביום ה', ל' באדר א' תשי"א (8.3.51)
בתל-אביב, בשעה 10.15.

חברי הועדה:

נוכחים:

- נ. ציר - היו"ר
- ע. אסף
- י. בוד
- י. בודג
- ט. בן-עמי
- ד. בר-דב-האי
- ב.צ. דינבורג
- ת. טובי
- ק. כהנא
- י. כסה
- ש. כץ
- י. לם
- א. לנקין
- א. פרמינגר
- י. קליבנוב
- ח. רובין
- א.ח. שאג
- ז. שז"ר
- א. תבורי.

נוכחים:

- ד"ר צילן - מטעם משרד הפנים
- א. ירין - מטעם משרד המשפטים.

סדר-היום: חוק הבחירות לכנסת השנייה.

היו"ר ג. ג. גייר:

פותח את הישיבה.
בטרם שאני עובר לסדר היום, אני רוצה להעיר אי-אלו מלים בקשר למה שקרה אצלנו אתמול בישיבת ועדת החוקה, דברים אלה קורים בהסתוריה של כל פרלמנט, אך כאשר דבר זה עובר לכל העתונאים, אינני חושב שהוא לכבוד לכנסת, ובעיקר "הפטיש איננו שבור".

קיים אצלנו בהג בכנסת שמונת למסור לעתונאים על הדברים המתרחשים בוועדה, על מה התוכחו ועל מה דנו. אולם, למסור את כל הפרטים בדיוק כה רב - אינני חושב זאת לדבר נכון. אינני יודע מי מסר פרטים אלה, אך יש להזהר במסירת פרטים מדויקים לעתונאים. כי הם מעוררים סנסציה ויש בהם משהו לרעהנו.

אנו לא נדון על טעיפיים 29,28, אלא רק בשעה 13.00.

י. קליבנוב:

לצדדי, עלי לעזוב את הישיבה בשעה 13.00, משום שאני צריך להיות בחיפה בשעה 15.00. לכן הייתי מבקש לערוך את ההצבעה בין 12.00-13.00.

היו"ר ג. ג. גייר:

הייתי רוצה שאת הענין הקשה נדחה ונעבור הלאה.

ד. בר-רב-האי:

הדיכוח הסתיים, ואינני יודע לשם מה צריך לדחות את ההצבעה. אא

היו"ר ג. ג. גייר:

בטרם שנמשיך אני רוצה להודיע לכם שנתקבל מכתב מסייעת מפלגת פועלי א"י, אשר העתק מסנו בשלח לורדות הכנסת, ובו הם מודיעים, כי חבר הכנסת בן-אשר חלה במקדמו יפגוש חבר הכנסת לם. אני מעיר את תשומת לבכם, כי כאשר יכריע חבר הכנסת בן-אשר, ואנו כולנו טאחלים לו החלטה, יהיה צורך להודיע על כך שנית.

מעיר 32: (א)

כל אדם שהיה זכאי לבחור, ושאי לעדער בפני הכנסת החדשה על תוצאות הבחירות בטענה -
(1) שהבחירות בקלפי ספוימת לא התנהלו כחוק; או
(2) המנדטים לא חולקו כחוק.

(ב)

הערעור יובש למזכירות הכנסת תוך 7 ימים מיום פרסום ההודעה של ועדת הבחירות המרכזית על תוצאות הבחירות.

(ג)

אחרי דיון בערעור בהתאם לתקנון הכנסת, ושאיית הכנסת -
(1) לבטל את הבחירות באיזור הקלפי המעורער ולצוות על עריכתן מחדש;
(2) להכריז - סיד או אחרי עריכתן של בחירות מחדש - שפלוגי לא נבחר לחבר הכנסת וכי אדם אחר נבחר לחבר הכנסת.

החלטת הכנסת תהיה סופית.

ח. רובין:

אני חושב שערעור לא צריך להיות סוגש ל"מזכירות הכנסת". כי מזכירות הכנסת אינה מסד סטאטורי. כתוב שאת העירעור יש להגיש תוך 7 ימים מיום פרסום תוצאות הבחירות. אני מציע לכתוב: "ארבעה עשר יום" מיום פרסום תוצאות הבחירות. דבר זה אינו מהותי כל עיקרו, ואין זאת אומרת שהכנסת חייבת לדון סיד בדבר. אולם, זה הרוצה להגיש עירעור, חייב לאסוף את החומר ולרכז אותו - ואין זו עבודה קלה.

לפנינו ישנם שני סוגי עירעורים: במקרה שההצבעה היתה לא כחוק בקלפי ספוימת, או חלוקה לא גבוהה של סנדטים. אני רוצה לשאול אם אין להביא כאן אפשרות שלישית של עירעורים, היכולה להופיע כאן בצורת סורטולה יותר שתכלול גם מקרים אחרים. אפשר לתת לזה גם סורטולה קונקרטיית יותר. נבנה, שבקלפי ספוימת או במעבדה ספוימת ישנם 600 בוחרים, ל250 - תעודות הזהוי שלהם אינם בסדר. זאת אומרת שההצבעה היתה יכולה להיות בסדר וכדין. אולם, אותם 250 איש שהצביעו ללא תעודות זהוי - זאת אומרת שההצבעה היתה לא כחוק, משום שאין להם

ח. רובין:

תעודות זהוי - דבר זה יכול להיות נושא לעירעור. לכן, הייתי מעדיף במקום לתת דוגמה, להביא כאן פורמולה כללית.

הפוסק האחרון היא הכנסת והסכנה של עוות דין קיימת משום שבכנסת יושבות אותן המפלגות. אולם, אם ניתן לעירעור צורה כללית יותר, אין בכך סכנה. הצעתי היא שיש להוסיף כאן סעיף (3) ולכתוב: אמנם סתוך כל סבה שהיא הנראית למערער כפוגעת בכשרות הבחירות.

כן הוסכם כאן ענין "תקנון הכנסת" - הוראה זו לבטרי מיותרת, אין לומר לכנסת כיצד עליה לדון.

ט. בן-עמי:

אינני נכנס לפרטי הדברים. לגבי, קיימת שאלה עקרונית, ואין זאת אומרת שאיננו יכולים לשנותה והיא - מאימת הכנסת יכולה להיהפך לבית דין ולבדוק את הבחירות לקלפי מסויימת היו כדין. לכנסת אין כל צביון כזה, וכן ספאת הדכבה הפוליטי פאם היא גוף מסודרבל סאוד. אולם, ועדת הסדרטים חשב ותבדוק את הדברים, היא מוסכת את ידה על כך. בית המשפט אף הוא שומע צדדים, שוקל את הדברים ומחווה דעה. אבל אם מסנים וועדה שקובעת הלכה ואחר-כך מצביעים על אותה הלכה, הרי הדבר נעשה רק לטראיית עין ואין בו מש, או שאין מיחטים לדבר חשיבות שבאמת ניתנת האפשרות לבדוק בקלפי מסוימת את חלוקת המנדטים היתה בסדר.

הן קיימת בית-דין בישראל - ודוקא הערעורים על הבחירות אינם צריכים להגיע אל אגף המשפט, אלא עליהם להיות נידונים בפני הכנסת - אינני רואה כל טעם בכך. העירעורים על הבחירות צריכים להיות נידונים בפני בית המשפט. אינני חושב שאנו נהיה כה ישרים ונאמרי שטורט זה או אחר שייך למפלגה זו או אחרת. התסבובת היא גדולה מדי וקיימת חוסר יושר מסויים, ועל כן יש לקבוע שהערעורים יהיו צדדים בבית-המשפט ולו גם בפני שופט אחד. כיצד אפשרי הדבר ש-120 איש יהפכו לשופטים. האם הכנסת תהיה טריפונאל ותשמע צדדים שונים הנוגעים בדבר ואחר-כך תפסוק הלכה - אם יסודר הדבר בצורה זו אפשר לקבל את הצעה שהכנסת היא הפוסק האחרון. אבל אם לא כן הדבר, הרי יהיה זה עצוב.

השאלה היא אם אנו רוצים בבקורת שיהיה לה ערך, הרי לש לנו סוסד משפטי המטפל בדברים אלה; אך אם לא כן הדבר, יש לסחוק את הדברים כאן ולומר שוועדת הבחירות היא הקובעת הלכה.

י. קליבנוב:

אני רוצה בכל כוחי לתמוך בדעה שיש להגיש את העירעור לבית המשפט. חכב הכנסת בן-עמי הביא כמה וכמה ביסוקים לבך. אולם, סנקודת סבט פולטיית אין זה נכון להגיש את העירעור לכנסת, וכן הדבר גם סנקודת סבט משפטית. אין זה נכון שהעירעורים יתבררו בכנסת, כי הבירורים הם משפטיים והשאלות הן עובדתיות, ואינני יכול לתאר לעצמי שהכנסת כולה מוסמכת, ויכולה לפתור את השאלות האלו. לו היה לנו בתקנון הכנסת שקיימת ועדה מיוחדת שיש לה תפקידים משפטיים כשם, שקיימת באנגליה מועצת הסלך, שלשם נכנסים כל אותם האנשים שהיו פעם מיניסטרים, אנשים אלה היו קודם לכן שופטים ועתה הם יושבים במועצת הסלך ודבים בכל השאלות המשפטיות. לו היה אצלנו כדבר הזה, יכולנו להגיד שיש הגיון מסוים להגיש את העירעורים לכנסת. אבל אין כל יסוד להקים מועצה משפטית כזאת, ובאמת מדוע העירעורים האלה צריכים ללכת לכנסת עצמה ולא לבית המשפט. בבחירות הקודמות היה טעם לדבר הזה, כי בבחירות לאספת המנדטות, בשנה הראשונה לקידום המדינה, היה בית-המשפט העליון בחיתוליו. נתמנו שופטים שרובם ככולם לא היו שופטים קודם לכן, ויתכן ועוד לא היה אמון מלא לבית המשפט העליון, שהוא יכול להכנסת לפרטי הדברים, והיה ספק אם הם ישעו לדברים האלה. על כן החליטו שהכנסת עצמה תדון בעירעורים.

אולם, המצב השתנה, נדמה לי שזה אחד ההשגים הגדולים שהשיגו הממשלה והמדינה, שיש לנו עתה בית משפט עליון ואין שומעים לבניו עירעורים, או לגבי שיקול דעתו. אני חושב, שיש למסור את הדבר לבית המשפט העליון, כי בכנסת עצמה סיד לאחר הבחירות, ארוחות עדיין סוערות מאוד ובעיקר שהכנסת מתאמפת ימים מספר אחרי פרסום תוצאות הבחירות. אין לי כל אסון ששיקול דעתה של הכנסת אש יהיה נכון, כל מפלגה וכל סיעה

פ. קליבנוב:

תכניס את ראשה לענין שהוא לפי עצם הוריתו, ענין משפטי ועובדתי וצריך לבדוק אותו בדם קר; ואין להכניס סיד לכנסת דברים העלולים להסעיר את דיווחת במידה רבה.

ש. כץ:

אף אני אינני רואה את ההצדקה להבאת הענין בפני הכנסת. כבר הובאו כאן נפוקים רבים. לפנינו ענין של סלוי אחרי הודאת החוק, או אי סלוי אחרי הודאת החוק, ואינני יודע מדוע בית הדין, דוק במקרה זה, פטול להכריע בדבר. אינני רואה את הנפוקים לסובת הבאת ערעור כזה לפני הכנסת. נכון, שקיימת סכנת סטוייטת, אבל איננו צריכים להכריע על יסוד כל מיני התפתחויות הסטוריות בארצות אחרות. דבר זה הוא ברור לסדי, לגבי שאלות אלה יכולה ליפול ההכרעה, שתכריע את כף המאזנים הפוליטי. אין הכנסת בבחרת כגוף אוביקטיבי משפטי היושב על האולימפוס החוקי ויכולא להכריע בדבר.

לכן אני מצטרף לדעתם של חברי הכנסת בן-עמי

וקליבנוב.

ד. בר-רב-האי:

אני בא להגן על הנוסחה הקיימת, שהעירעור צריך לבוא בפני הכנסת, ואני רוצה להסביר דבר זה. נכון, שבעולם קיימות שתי שיטות, לכל אחת מהן המקור ההיסטורי שלה, דוקא הדמוקרטיה הותיקה שמה במיטב יכולתן שרק הן רשאיות לקבוע מי נבחר כחוק. זה נובע מתוך כך שהיה קיים בית דין של הפלך והוא לא התערב בהרכבו של בית הנבחרים. ארגון הבחירות וביצוען חופשי מהתערובת בית המשפט ואת העירעור השאירו לאינסטנציה הגבוהה ביותר.

הקונסטיטוציות החדשות של שנות העשרים והשלשים של המאה הנוכחית העבירו את זכות העירעור לבית המשפט. ברצוננו לשמור על הבחירות כבר בעצם התהוותן, הרי שופט בית-הדין אחראי לביצוע הבחירות ונותן את שמו לכשרות כל התהליך הזה. עתה, בא חבר הכנסת בן-עמי ואומר שלא אנפת לו שאם הערעור יתברר גם בפני שופט אחד, דבר זה אינו מתקבל על הדעת. אם נלך בכיוון זה, יש לחשוב שכל בית דין צריך לשמור על שמו הטוב של חברו, או שעלינו לשנות את כל הקונסטרקציה של הנהלת הבחירות. במידה ששלבנו כבר את שופט בית הדין בכל תהליך בצוע הבחירות - אינני רואה אפשרות לעשות אינסטנציה נוספת מבית הדין העליון.

אני שולל מעיקרא את הדבר שאיזה שהוא בית דין יכול לקבוע את הרכבה של הכנסת. חברי הכנסת הם נבחרים וזוהי הפריבילגיה של הכנסת לדון בעירעורים אלה. המצב הקיים באסריקה הוא שחברי בית הדין העליון יכולים גם לפסול חוק מסוים - אנו איננו מקבלים דבר זה. המוסד הסוברני שלנו, הכנסת, איננה צריכה לפתוח פתח לבית הדין העליון שהוא יוכל לפסול מועמד. הכנסת תחיל את עבודתה אחרי פרסום תוצאות הבחירות, ורק כעבור כמה חדשים, לאחר שיקוליים מסויימים, יבואו ויודיעו שחבר כנסת מסוים נבחר שלא כחוק. אני חושב, שדבר זה לא יתכן. בית הדין העליון אינו שקוק לסמכות זו הפעמדה אותו שלב מיוחד. חבר הכנסת קליבנוב לא ישיג בהצעתו את הדבר הרצוי לו, אלא את המטרה ההפוכה מזו שלה התכוון. בית הדין העליון עלול לעמוד כאש צולבת חזקה כמו למשל בצרפת. היה רק מקרה אחד בכנסת הראשונה של עירעור בלתי מסובך שלא הגיע לכנסת, משום שהוא נדחה כבר באינסטנציה קודמת. לכן לא היה מקום שעירעור זה יגיע לכנסת. אני חושב שעלינו לקבוע את העיקרון שרק הכנסת תהיה רשאית לאשר את הבחירות ולקבל עירעור או לדחותם.

אשר להצעותיו של חבר הכנסת רובין - אני מוכן להסכים להן. אולם, הייתי רוצה להוציא עד כמה שאפשר את המוסכס של אי יציבות בכנסת, ולהעמידו על מינימום של זמן, כלומר לצמצם את שש העירעורים. אין לי כל ויכוח עקרוני עם חבר הכנסת רובין, אם יש להגיש את העירעור תוך 14 יום או תוך 7 ימים, אבל אם נקבל שתוך 14 יום יש להגיש את העירעור, לדבר זה יוצר בקהל הרגשה שמהו אינו כסורה. הרגשה זו אני רוצה לצמצם עד כמה שאפשר. אך אני סדגיש שאין זה נושא לויכוח עקרוני.

אשר להצעה שיש להביא כאן נוסחה כללית לסוג שלישי של עירעורים - לו היה לי הניסוח המדויק של ההצעה, הייתי מוכן לחשוב על כך. אבל אפשר לוטר להניסוח פה צריך להיות יותר מדויק.

ד. בר-רב-האי:

זאין לפתוח פתח לתלונות שהם שבקלפי פסווייטת לא התנהלו הבחירות כחוק, פשוט
שלא ניתנו תעודות זהוי. דבר זה יכול להיות מכוסה על ידי הסעיף שלנו. אבל
כל חוק הבחירות אין לו כל ענין בחלוקת תעודות זהוי. אנו כבר הכנסנו
דבר זה, הקשור בתעודות זהוי, ואין להכות בשתיקה עד שתפולנה תוצאות
הבחירות ורק אחר כך לראות אם יש צאצא פקוד לעירעור. האם רק לערים עוזר
בית-המשפט או גם ליישנים? אם בניה שאין לקיים בקלפי פסווייטת את הבחירות,
פשוט שפחצית הרשופים שם לא קבלו תעודות זהוי, ואת העירעור להגיש רק אחרי
שתקבלנה תוצאות הבחירות, ורק לאחר שיראו אם דבר זה בואי - הצעה זו איננה
מוכן לקבל. אולם, אם חבר הכנסת רובין ינסח את הצעתו בדיוק, אני מוכן לבחוק
אותה בשנית.

אני מוכן להסכים לפחוק את הפליט: "בתאם.
לתקנון הכנסת" ולכתוב: "אחרי דיון בעירעור דשאית הכנסת....".

פ. בן-עמי: האם ועדת הבחירות יכולה לקבל עירעורים שיש
בהם כדי להכריע?

ד. בר-רב-האי: לא! אנו מעוניינים שאחרי 24 שעות תתפרסמה
תוצאות הבחירות ונדע מי נבחר, אם יש עירעור?

י. לם: לו היינו עושרים עתה בפני השאלה של קביעת
חוקת בחירות קבועה ולא היינו צריכים להגביל
אותה רק לכנסת השנייה - הרי אולי צריכים היינו לשקול אם אין לשנות את
סעיף 32. יתכן, וגם אני הייתי שוקל אם אין להקים מוסד משפטי שישיגה על
שיפת הבחירות. אנו ירשנו את שיטת הפנדט בשטח בתי-המשפט, וקיימת ערעובה
בין בית המשפט העליון האזרחי לבין בית הדין לצדק. לדעתי, כל עוד לא
קבענו הלכות ברורות בענין זה, הרי כל שינוי בסעיף 32 עלול להכניס את
הסדינה לערעובה פרוצדוראלית נוספת. יתכן, שיהיו עירעורים שימשכו זמן
רב, עוד יותר מאשר נמשכו העירעורים אחרי הבחירות לרשויות המקומיות, ולכן
אסור לנו להכניס את הכנסת השנייה לאי-בהירות אאבמעמורו של חבר כנסת פסווייט.
נוסף לכך איש לא ידע אם הכנסת היא חוקית.

צדק חבר הכנסת ב-רב-האי, מצד אחד סינינו
שופט האחראי לתהליך הבחירות, ופצושיני ביתנת האפשרות להגיש עירעור נגד
אותו בית המשפט. בין הדין נבחר על ידי הכנסת, ואנו יודעים שלא כל 120 איש
יושבים כדין. גם אני השתתפתי בדיון על עירעור כזה, ושם לא ישבו 120 איש.
עלינו להסדיר כך את הדברים שהכנסת השנייה תוכל להתחיל את עבודתה בפהירות
האפשריות וטבלי לתתות נתונה בספק אם היא חוקית או לא.

ח. רובין: לשם כך בא סעיף קטן (ד).

י. לם: קיימת אפשרות להגיש בקשה לצו על תנאי, כי
סעיף זה עדיין לא ברור. קבענו ששופט עליון
ישמור על כשרות הבחירות - נדמה לי, כי זה מספיק. אולם, נוסף לכך אנו
פסוילים על הכנסת בכל זאת, את האחריות לקבוע אם יש עירעור, ואם העירעור
צודק או לא. פשוט כך אין כל ברירה, אלא לקבוע הלכה כפי שקבענו בסעיף 32:
"כל אדם שהיה זכאי לבחור...". אינני חושב שצריך להגביל את זכות העירעור
לאדם שהיה זכאי לבחור. בניה שאדם פסוים לא היה בדשימת הכוחדים, פדוע אין
לתת לו את האפשרות לערער. לדעתי, אין צורך להגביל את צותו של אדם שזכאי
לבחור. אני מוכן להסכים ולשנות את הפלה "זכאי" ולכתוב: "שהוא יכול היה
לבחור באופן קונקרטי", ולא באופן אבסטרקטי.

ח. טובי: אני חושב שהצעותיהם של חברי הכנסת קליבנוב
ובן-עמי נכונות הן, כי אין לתת לחבר פסוים
בכנסת את הזכות לשפוט את עצמו, אם הוא נבחר כחוק או שלא כחוק. יתכן,
ולפי תוצאות קלפי פסווייטת, חבר פסוים נבחר לכנסת והוא יושב בין 120
חברי הכנסת. תוצאות של קלפי פסווייטת יכולות להשפיע על מספר המועמדים
ונבאים ופערעורים לפני הכנסת שהבחירות בקלפי זו לא היו כשורה. אם נחלים
שהזכות בידי הכנסת לקבוע את חוקיות פחירותו של מועמד פסוים, והנבחר יושב

ת. טובי:

בין אלה ששופטים את מעמדו, ומשתתף בכך - אני חושב שיש לאסור דבר זה. אינני חושב, שאם אנו נותנים לבית-הדין העליון את הזכות לפסוק בעירעורים אלה, שזה פוגע בסוברניות של הכנסת, הן העירעור דן בביצוע חוק מטרים, ואין כל התנגדות בין הכנסת כגוף סוברני ובין העובדה שבית-הדין העליון לצדק יפסוק לגבי ביצוע חוק הבחירות. לכן, אני מציע לשנות דבר זה ולתת את האפשרות בידי בית-הדין העליון לצדק לשפוט בעירעורים אלה.

א. ה. שמש

אני רוצה להוסיף אי-אלו מלים על הדברים שנשמעו כאן. אני מתפלא על חברי הכנסת הרוצים למסור לבעל הדין לשפוט את עצמו, ואני מוסיף עוד על דברי חבר הכנסת טובי ואופר, יתכן שהעירעור נובע לו לעצמו. הכנסת היא פוסד המורכב ממפלגות פוליטיות וכל דיון נובע כמעט לכולם, וכאשר ידונו בחוקיות מעמדו של קבוצה מסויימת לא יתכן שישתמשו במידת צדק כה גבוהה. כיצד אפשר למסור לבעל הדין לשפוט את עצמו. בעיקר אני מתפלא על חבר הכנסת בר-רב-האי, כי אם אנו מוסרים לבית הדין העליון לצדק לדון בדיני נפשות, ודאי שהוא יוכל לדון בעירעור הקשור בבחירות. אני תומך בהצעה שיש להעביר עירעורים אלה לבית-הדין העליון לצדק.

הינד ג. ניר:

אני מסכים לדברים רבים שנאמרו על ידי חבר הכנסת רובין. ענין "שבעה ימים" או "14 יום", שיש להגיש בהם את העירעור - דבר זה אינו כה חשוב. כן, אני חושב, שיש להוציא את המלים: "בהתאם לתקנון הכנסת", אני מפקד להכניס מלים אלו, משום שהדבר נתון בידי המליאה והכנסת תקבע את הפרוצדורה שלה, אם העירעור יהיה נידון בוועדות או הכנסת עצמה. המלה: "פוזכירות" - אף היא מיותרת.

אשר לענין של הכנסת עירעור מסוג שלישי, כלומר עירעור כללי - אינני יודע כיצד לנסח זאת, אולם ברור שהנסחה שישנו לפנינו אינו מספיק. יתכן ובקלפי מסויימת התנהלו הבחירות כחוק, אבל הבחירות עצמן היו שלא כחוק. אפשר להוסיף ולתת רוגמאות שונות, לבטל, יושב ראש הקלפי אינו אשם ובכל זאת היה שם משהו לא בסדר. לכן אני מציע את הניסוח הבא: "שהבחירות בקלפי מסויימת או הנהלתן, היה בהן פגם כזה שעלול היה להשפיע על תוצאות הבחירות". בקלפי שישנם שם 500 איש והצביעו 502 איש - הבחירות אינן בסדר. קבלנו החלטה שהיושב ראש צריך לתת פתק ריק לבחור שידרוש זאת, קרה מקרה והיושב ראש לא נתן פתק כזה - על דבר כזה יעודרו, והעירעור יובא לפני הכנסת. אינני חושב שצריך להסריח את הכנסת אם העירעור אין בכוחו להשפיע על תוצאות הבחירות, משום שהפתק במילא ריק, ולא עלול להשפיע על תוצאות הבחירות, מדוע עירעור זה צריך להגיע לכנסת? חבר הכנסת שאג אמר שאם מוסרים לבית הדין העליון לצדק לדון בדיני נפשות הרי אפשר לתת לו גם את הרשות לדון בעירעורים הבחירות. אני רוצה לומר לו, כי לכנסת אנו מוסרים סמכות עוד יותר גדולה מאשר לדון בדיני נפשות, מפני שאנו נותנים לכנסת רשות לקבוע חוקים קובעים את דיני הנפשות.

חבר הכנסת טובי אמר, כיצד יכול חבר כנסת לשפוט את עצמו, אני רוצה להעיר את תשומת לבו, כי משם שהכנסת יכולה להחליט על התפזרותה, כך היא יכולה לדון בעירעורים אלה. העירעורים המופיעים בחוק, טובן כי זה מופיע ברשימת הבחורים עירעורו מופנה לשופט בית-הדין המחוזי. עירעור על פטילת רשימה קולף לבית הדין העליון. עירעור על תוצאות הבחירות - מופנה לאינטנסניה הגבוהה ביותר - לכנסת. דבר זה הוא הגיוני מאוד ואינני יודע מדוע צריך לשנותו.

י. כסה:

באופן תיאורטי יכול להתקבל עירעור הפוסל את כל הבחירות ואז עובר הענין לבית-הדין העליון. ועליו יהיה להחליט אם הבחירות במדינת ישראל היו בסדר או לא?

א. יריין:

אשר לנקודה העיקרית, אם העירעור ילך לכנסת או לבית הדין העליון - אינני רוצה להכנס לעצם הנימוקים, מדוע מעיף זה בכלל מופיע כאן? בדינונים על פקודת הבחירות לאספה המכוננת דנו באריכות רבה בעגין זה. סתור הנסיון של הבחירות לאספה

ועדת החוקה, חוק ומשפט
8.3.51
חוק הבחירות לכנסת השנייה.

א. ידין:

המכוננת, אשר התוצאות את החלטה, ולא היה בכלל כל פגם, דהכל כא על מקומו בשלום.

אשר לסעיף קטן (א): "כל אדם שהיה זכאי לבחור - אני חושב שהמערער על הבחירות, ורוצה לפגוע בהן פגם צריך להיות אחד האנשים הנוגעים בדבר, אפשר להוסיף לכך את הציטטות לפי סעיף (1).

אשר לניסוקי העירעור - אני תוסך בהצעתו של יושב ראש הוועדה, משום שיש לה כמה פעלות, כי הענין שמערערים עליו עלול לפגוע בתוצאות הבחירות. אבל הכוונה אינה לכל פגם פורמאלי, כי אם לדברים העלולים להשפיע על הענין עצמו. אולם, כל זמן שעירעור הולך לכנסת ולא לבית-המשפט, יש לראות שהניסוח יהיה כזה שהכנסת צריכה לבדור אם היה פגם שהיה עלול לפגוע בתוצאות הבחירות. ניסוח זה מתאים יותר והוא יהיה בצורת דירקטיבה לכנסת.

כן, יש להוסיף את המלה "טזכירות", על ענין היסוד שיש להנישן את העירעור - יש להחליט על כך, אך אין לזה חשיבות רבה. אשר לסלים "תקנות הכנסת" אינני רואה פגיעה לפחוק אותם, ואינני רואה פסול להשאיר זאת כמו שהוא, "אחרי דיון בעירעור" - אין את אפשרת שהכנסת עלייתה צריכה לדון בכך.

ב. בן-עמי: אני חושב, שיש להוסיף כאן עוד סבה לעירעור על הבחירות שהיו לא כחוק.

ג. רובין: הצעת היא: "אם המערער טוען שהיה פגם אחד בתהליך הבחירות ובהכנתן, ושלולא פגם זה תוצאות הבחירות וחלוקת המנדטים יכולים היו להיות אחרים".

לפי שעה אינני מוכן להצביע אם העירעור הולך לכנסת או לבית הדין העליון משום שזו שאלה עקרונית לסדי, ולא היתה לי כל התייעשות בסיעה. לכן הייתי מבקש שלא לקבל כל החלטה בנידון זה.

היו"ר ב. גיר: אני כיושב ראש חייב להיענות לבקשה זו שלא להחליט בסעיף זה, ולסכם שיסבן כאן שתי דעות: האחת שהעירעור צריך ללכת לכנסת; והשנייה שהעירעור צריך ללכת לבית הדין העליון - והדבר טרם הוכרע.

ד. קליבנרוב: אני מקוה, שכנסת אוכל לשכנע שהעירעור צריך ללכת לבית-הדין העליון; אולם לפי שעה מבקש היו"ר את היועץ המשפטי שלנו לבסח את הסעיף בהתאם לשת' הנוסחאות.

ה. טובי: כאן הייתי רוצה להביא הקבלה נוספת שעל בית-הדין העליון להביא את פסק דינו תוך תקופה מסויימת שנחליט עליה.

ו. בדר: בניח, ורשימה מסויימת מכניסה לתוך רשימה אנשים בלתי רצויים (למשל, בוויין) מה דינה?

ז. בן-רב-האי: כאשר קוראים את רשימת המועמדים רואים אם ישנה אפשרות לערער, ואז מנישים ערעור לבית הדין העליון לצדק.

היו"ר ב. גיר: הניסוח שלי הוא: "שהבחירות בקלפי מסויימת או הנהלתן (אפשר להוסיף את המלה "הנהלתן"). היה בהן פגם כזה שעלול היה להשפיע על תוצאות הבחירות".

ח. רובין:
אני מציע לכתוב שלא דק "הנהלתן" של הבחירות
היו לא בסדר אלא לכתוב ש"תהליך הכנתן",
כי המלה "תהליך" זהו פושג רחב יותר. נוסף לכך אני מציע לכתוב: "שתוצאות
הבחירות יכלו להיות אחרות". מטפיק שהבדל טוען שפסלוגה זו או אחרת יכלו
לקבל מספר קולות אחר, וגם חלוקת המנדטים היתה יכולה להיות שונה, כלומר על
הטוען להוכיח שקפחו מספר בוחרים.

ד"ר צילון:
לכנינו קובע אם מספר הקולות היה שונה והשפיע
על חלוקת המנדטים.

היו"ר נ. גיר:
אולי נבוא לידי הסכם ונכתוב: "שהבחירות
בקלפי מסויימת הכנתן או הנהלתן היה פתן
מבם שעלול היה להשפיע...".

ח. רובין:
ואני מציע לכתוב: "...בהכנתן, שלו לפגם זה
תוצאות הבחירות וחלוקת המנדטים יכלו להיות
אחרים". מפריע לי בניסוחו של יושב ראש הוועדה המליים: "קלפי מסויימת".

היו"ר נ. גיר:
הכוונה היא שאם יש איזה שהוא פגם בבחירות
חלוקת המנדטים היתה יכולה להיות אחרת -
ברור שכאן יש מקום לעירעור.

ס. בן-עמי:
הבחירות כשלעצמן היו בסדר. אולם ועדת
הבחירות האיזורית בשה ואטרה שכל הקלפי
פסולה - אם הדין במקרה זה?

ח. רובין:
אני מציע להשאיר את סעיף קטן (1) כמות
שהוא ולהוסיף ולכתוב: "שהיה פגם בתהליך
הבחירות או בהכנתן ולולא פגם זה תוצאות הבחירות וחלוקת המנדטים היו
יכולים להיות אחרים".

ח. טובי:
אני מציע לכתוב: "שהבחירות בקלפי מסויימת
לא הוכנו או הונעלו כחוק" - מבלי לדבר על
התוצאות.

ס. בן-עמי:
אני רוצה שיהיה כתוב כחוק בפודש: "בקלפי
או בקלפיות מסויימות" לא התנהלו הבחירות
כחוק". נוסף לכך אני רוצה לכתוב: "שתוצאות ההצבעה בקלפי או בקלפיות
מסויימות נפסלו שלא כדין".

היו"ר נ. גיר:
לפנינו ארבעה נוסחאות; של חברי הכנסת:
רובין, טובי, בן-עמי ושלי, ובכל אחת מהנוסחאות
האלו יש משהו מן הנכון. השאלה אם אנו רוצים להשאיר את הניסוח: "שלא
כחוק" או להוציאו. כן, יש הרוצים להכביס את ענין הכנת הבחירות, וכן את
ענין: "בקלפי או בקלפיות מסויימות" המשפיעים על תוצאות הבחירות, או דק
על חלוקת המנדטים.

י. בדר:
אני מבקש שלא להצביע על ענין זה בטרם שנקבע
את הסוד העליון שלפניו יוכאו העירעורים.

היו"ר נ. גיר:
מאחר שהצר הכנסת בדר מבקש שלא נצביע על
טובי העירעורים, נקבל החלטות בדברים אחרים.

ה צ נ ע ה

בעד 14 יום שיש להגיש בהם את העירעור - הרוב

פ ח ל י ט י מ :

- 1) לכתוב בטעיה 32 (ב) ש"תוך 14 ימים..."
- 2) בטעיה 32 (ב) להוציא את הפלה: "בחירות".
- 3) בטעיה 32 (ג) להוציא את פליים: "בהתאם לתקנון הכנסת".
- 4) טעיה 32 (א) שאר כמות שהוא: "כל אדם שהיה זכאי לבחש...".
- 5) טעיה 32 (ד) נשאר כמות שהוא, ויופיע בשתי נוסחאות:
 - א) העירעור מובא בפני הכנסת.
 - ב) העירעור מובא בפני בית-הדין העליון.

טעיה 33:

(א) התפטר או נפטר חבר כנסת, יהיה לחבר הכנסת המועמד ששמו נקוב באותה רשימת מועמדים פידאחרי שמו של האדם שהיה עד אז אחרון הנבחרים.

(ב) חלו חילומים לפי טעיה 32 (ג) (2) או לפי טעיה זה, יפרטם יושב ראש הכנסת הודעה על כך ברשומות.

היו"ר נ. ג. גיר:

אני רוצה להפגז את תשומת לבכם למקרה שמת אחר מחברי הכנסת, ולפי הנוסח שהיקלים, טענתי שזה דבר אוטומטי דיש להזמין את אותו חבר שמופיע אחריו ברשימת המועמדים. לעומת, טענה הכיעה הנוגעת בדבר שאין זה כך, והתוצאה היתה שנמשך הדשים רבים לא כל חבר אחר במקומו. אני מקוה שתחליטו שזהו דבר אוטומטי.

י. לם:

אני רוצה להזכיר שבחוק הקודם, בטעיה תוצאות הבחירות, הושטט ענין חסינות חברי

הכנסת.

היו"ר נ. ג. גיר:

טעיה זה יופיע אחר כך.

י. לם:

אנו דנים עתה בטעיה 33, אולם כבר טעיה 32 לא היה ברור די צורכו. יש להבדיל בין חברים שנפטרו שהיו כבר לחברי כנסת, וחברים שטרם היו לחברי כנסת. החוק קובע הלכה לגבי חברים שכבר היו חברי כנסת, הוא אינו פותר את השאלה של אדם שנפטר לפני היותו לחבר כנסת, אולם ברור שהוא לא נבחר. אינני חושב שאפשר לומר כנשימה אחת אדם ש"התפטר או נפטר". לכן, אני מציע טעיה מיוחד להתפטרותם של חברי הכנסת שהיו חברי כנסת. אולם יש ומישהו מטמלק בטרם שהוכרו עליו כחבר כנסת הוא אומר שהוא נהג לפי טעיה 33 - יש להכריז עליו כחבר כנסת. אני מציע לכתוב: "התפטר או נפטר מועמד שהיה זכאי למנדט לפי טעיה 30, או חבר כנסת שהיה לחבר כנסת המועמד ששמו נקוב באותה רשימת מועמדים...".

ח. רובין:

אני חושב שצדק חבר הכנסת לם, כי החוק שלפנינו אינו מדבר שפישהו שיצא מן המסחק בין אשור הרשימה עד להכרזת המועמדים - לענין זה אין כל חוק. דבר זה ישללהוטיף לפעיה 33.

אשר לענינו של חבר הכנסת טביב - לדעתי, נשיאות הכנסת לא נהגה כדין, וחבר הכנסת קנב יכול לפגזת לפיית הפשט ולתבוע את משכורתו מיום שנפטר חבר הכנסת טביב. נדמה לי, כי כולנו חושבים שהנשיאות במקרה זה היתה צריכה לנהוג אחרת, ולקבוע שזה שבא ברשימה אחרי

ה. רובין:

אותו חבר כנסת שנפטר או התפטר - הוא יהיה לחבר כנסת. לדעתי, היה נסה פגם לא מוסרי, אבל פגם במדרי העבודה.

אם הסבב נשאר נמוך שהוא, יש להוסיף ולומר ששהו במעייף (ב) על השבועה, כי תפקידו של חבר הכנסת אינו טחנה לו עד ששמו יפורסם ברשומות. חבר הכנסת נמצא בכנסת, וברשומות אלא יפורסם הדבר כעבוד שבוע או שבועיים. לכן אני מציע להוסיף ולכתוב: "בלי יסמ החבר בתור חבר כנסת, אינה תלויה בטועד הפרסום ברשומות". אני מודה שלענין זה אין חשפנות מעשית, זהו דבר שכיח, אבל באופן תיאורטי יש לציין שהכביסה היא אוטומטית, טעיף ב' מחליש דבר זה. כלומר יש לכתוב: "שאי-פרסום אינו מעכב את כניסתו לתפקידו".

י. לם:

אני חושב שהנסיגון שלנו עם התפטרויות, מכריח אותנו להיות קצת יותר דייקנים ולקבוע פה זו "התפטרות". אני תוסך, שדוקא בענין זה הלך יושב ראש הכנסת בדרך נכונה, אם כי ההנמקה היתה לא נכונה. הוא החליט שכתב שהיה טיועד ליושב ראש האספה הטכוננת אינו מחייב אותו. אם פישרו מתחייב לשלם כסף לאדם אחר, ואותו אדם שינה את שמו, אין זאת אומרת שאין לשלם לו את המגיע, אם שמו הוא אחר. כן הדבר, אם כותבים סכתב ליושב ראש האספה הטכוננת והיום קיימת הכנסת - אין הדבר צריך לשבות את הענין כשלעצמו.

אולם, ישנם תיקונים רבים בקשר לכתב ההתפטרות, סותר לו לאדם להתפטר, ולחזור בו סכתב ההתפטרות, אם החזרה מגיעה בזמן, לפני שהגיע כתב ההתפטרות - הרי החזרה היא במדרי. לדעתי, אנו צריכים לקבוע הלכה ברורה שתאפשר למפלגות להציג מועמדים, ואחר כך כאשר הם מתפטרים, וידוע מראש שהם לא יתכנסו לכנסת, כלומר אני רוצה להגן על המפלגות, בשעה שהם ינסו להכניס 10 שמות לרשימה שברור לטועד שהם לא יכנסו לכנסת. אבל כאשר הם מתפטרים, תהיה ההתפטרות בכתב וטלווה הצהרה בשבועה, כלומר כל התפטרות צריכה להיות טלווה בהצהרה בשבועה.

נוסף לכך, אני רוצה להגביל את ההתפטרות שכתב יהיה יפה תוך חודש ימים בלבד. שרם התייעצתי עם סיעתי בקשר עם הדברים האלה, אבל אני מקווה שהיא תסוך נכד.

אחרי כן רשמה לד.

(לפני כן רשמה שב)

ועדת חוקה, חוק ומשפט
(8.3.51)

לר/אש

ח. טובי:
ברוב הרשימות מכינים מכתבי התפטרות
מראש לנשיאות הכנסת. חושבני שעלינו
לחייב את נשיאות הכנסת לקבל מכתבי התפטרות כאלה.

ע. אסא:
אני מציע תוספת: שחבר כנסת או מועמד,
בהגיע תורו להכנס לכנסת, הוא יכול
להתפטר בכלל וגם במקרה מסויים, מבלי שמועדותו על ידי כך נסחקת בכלל
מלהיות קיימת באם יעמוד מקרה אחר.

י. קליינבוך:
אל נתוכח על מה שיקרה לאחר שהמועמד
כבר נעשה חבר כנסת. זה ענין לתקנון
הכנסת ולא לתקנון הבחירות. אני מציע שסעיף זה יטפל רק במצב שבין
ההכרזה על זה שהחבר נבחר ובין שהוא נכנס בתור חבר לכנסת.

י. ברד:
אני מציע: "תוכנס לוועדת הבחירות המרכזית
או לכנסת כתב התפטרות מועמד או חבר כנסת,
צריך לבדוק אם החתום חתם עליו מרצונו הטוב והאם הסכים הסכמה בלתי
חוזרת להכנסת כתב התפטרותו".

מ. בן-עמי:
מפלגה אינה יכולה לכבול את שירותו של
המועמד שלה. במקרה שהוא יפוש או יטש
מדרך המפלגה, - ציבור הבוחרים בעתיד ידון אותו לחובה או לזכות. המועמד
אינו מבחר לפטיתות; אלא הן בחירות כק לתקופה מסויימת.

במקרה שיוחלט על קבלת מכתבי התפטרות
אשר נחתמו מראש, הרי יוצר מצב שחבר כנסת יושב בישיבה ואינו יודע אם
כתב ההתפטרות שלו לא הוגש בינתיים, ויתכן כי באותו זמן הוא כבר אינו
חבר כנסת. נאמר: "אל תחרוש רע על חברך והוא יושב לבטח אתך".

במקרה שחבר פזנת עוזב את מפלגתו, הוא
טאמין שדוקא הוא מקיים את יעודו יותר מהאחרים שאינם סוטים מדרך המפלגה.
השהירות צריכה להיות לפני הרכב הרשימה. אז צריך לדעת סי וסי ההולכיים.
על כן, אין לקבל מכתבים חתומים מראש.

ד. בר-רב-האי:
לדעתי הכניסה צריכה להיות אוטומטית. במקום
שכתוב: "אלו חילוקי דעות וכו'" יש להוסיף:
"יוזמן החבר אישיבות הכנסת ותפורטם הודעה על כך ברשומות".

הצעת פר אסף עומדת בניגוד לסעיף 30 שכבר
קבלנו.

א. פ. שאב:
במקרה שהגיע תורו של מועמד להכנס כחבר
לכנסת והוא מותר על מקומו, יכולים חברי
אותה הרשימה להסכים שאדם מסויים ביניהם יהיה המועמד שיכנס לכנסת, והם
יכולים לוותר על מועמדותם - במקרה שהיא סופיעה לפניו - לטובתו, מבלי
לשיתטרו מהרשימה.

ג. דינגורג:
פרטום צריך להיות לגבי כולם. בדרך כלל
צריך הסעיף להשאיר כפי שהנו כאן. אולם,
יש להוסיף את המלה "מועמד" ~~לשם~~ ולכתוב: "התפטר או
נפטר מועמד או חבר כנסת, ... וכו'".

י. בורג : יש צורך בסעיף מיוחד בנוגע לפרוצדורה של הגשת ההתפטרות עד תום מועד הגשת הרשימות ופרסומן.
יש לקבוע את דרכי ההתפטרות שתעשה באופן אישי, עם האריך או גבול של האריך מסוים.
יש לקבוע סעיף מיוחד האומר שציר ישמע למצפוננו ולמרות החוק, בלבד.

י. כסח : אל נחליט בסעיף יסודי זה עתה, כיוון שאנו עומדים בפני בחירות, - תחליט על כך הכנסת השנייה.

כשמקיימים בחירות לפי רשימות אזוריות, ולצד ארציות, יש לחת את האפשרות שהציע מר אסף.

אני מציע שלא נדון עתה בשאלה זו. אם הצעתי זו לא תתקבל אציע לבחור בוועדה מצומצמת שחשב גם מחר וביום א' וחגיע למסקנות בנדון.

א. ידיו : יש להחליט אם דנים כאן רק בדברים שעלולים לקרוח עד להכנסותה של הכנסת, או גם על דברים שעלולים לקרוח לאחר התכנסותה. אם מסלקים את האפשרות השנייה, הדין מצומצם רק על מועמדים וחמלים: "חבר-כנסת" לא תופענה כלל בסעיף זה.

אם אין מסלקים את האפשרות השנייה, - יש להפריד בין שתי התקופות. אי-אפשר במקרה כזה להבדיל בין התפטרות בתנאי והתפטרות ללא תנאי וכד'.

שאלת המצפון שעורר מר בורג אינה שייכת לסעיף זה. אם יש צורך בחוספת כזו, הרי רק בהצטרף הצירים מקומה.

עלינו לדון עתה רק בשאלה, אם מחפנה מקום, כיצד יכנס המועמד, אם באופן אוטומטי, או בדרך שהציע מר שאג. כאן יכולה להתעורר רק השאלה אם המועמד רוצה בכלל להיות חבר כנסת.

בענין צורה ההתפטרות, על הועדה להחליט אם היא מסכימה שמישהו יגיש התפטרות של אדם אחר.

י. בורג : הויכוח מראה כי ישנן עדיין שאלות הדורשות בירור. היה רצוי שהדברים יופאו לפנינו באופן מפורט ומנוסח כדי שנוכל לסכם לעצמנו את הדברים לפני החצבעה.

היו"ר נ. ניר : מר רובין מציע, כי/אחרי חמלים: "הודעה על כך ברשומות" תבוא החוספת: "וזו אינו מעב את כניסת החבר לכנסת".
מר בר-רב-האי מציע: "יוזמן החבר לשיבות הכנסת והפורסם הודעה על כך ברשומות".
נצביע עתה על העקרון, שהמועמד נכנס באופן אוטומטי לכנסת.

ח צ ב ע ח

בעד העקרון שמועמד נכנס באופן אוטומטי לכנסת - רוב,
נ ג ד - 2.

נחבל העקרון שמועמד נכנס באופן אוטומטי לכנסת.

פ. בן-עמי : אני מציע נוסח שלישי: "ויבוא לכנסת ללא כל הזמנה".

ח. רובין : הנוסח שאני מציע: חלו חילופים לפי סעיף 32(ג)(2), או לפי סעיף זה, יזמין מיד יו"ר הכנסת את החבר החדש, וכן יפורסם הודעה על כך ב"רשומות". אולם, עכוב בהזמנה או בפרסום, אינו מעב את זכות החבר להשתתף בעבודת הכנסת.

בא-כוח משרד הפנים טפנה את תשומת לבי
שהיה עוד צורך לדבר על בחירות בטחנות-

היו"ר ג. ג. גיר :

עולים.

אני מציע שהנשיאות תחליט על ביטול ישיבות
הכנסת בימים ב' ו-ג' ובימים אלה וביום ד'

ה. רובין :

נסיים את עבודתנו.

אני מציע שהיו"ר יביא לנשיאות הצעה
שבשבוע הבא נקיים בכל יום רק ישיבה אחת

י. בורג :

של הכנסת ובערבים תשנ הועדה.

ברוב קולות הוחלט לפנות לנשיאות הכנסת
ולבקש ביטול ישיבות הכנסת בשבוע הבא.

הישיבה הבאה תתקיים ביום ב' בשעה 11.00
בירושלים.

היו"ר ג. ג. גיר :

(הישיבה נסתיימה בשעה 14.15)